

Comèdia per fer, melodrama desfet

Francesc Massip

'Sis personatges en busca d'autor', de Luigi Pirandello. Traducció: Josep M. Fulquet. Intèrprets: Marta Marco, Xavier Albertí, Lluís Marco, Marta Calvó, Enric Majó, Mercè Lleixà. Espai escènic: Maria de Frutos, Joan Ollé. Il·luminació: Lionel Spycher. Vestuari: Míriam Compte. Direcció: Joan Ollé. Barcelona, Teatre Fabià Puigserver, 15 de gener.

En els primers anys del segle XX, tots els corrents renovadors del teatre es mostren obseditos a rebutjar la mimesi aristotèlica i la poètica naturalista i a trencar amb les inèrcies de la interpretació usual, particularment de l'actor psicològic, i això qüestionant-lo fins al punt de fer-lo gairebé desaparèixer de l'escenari. La substitució de l'actor per la marioneta o la seva ocultació i reducció a vestuari corpori o objecte escènic és en realitat un intent d'alliberar l'intèrpret de la necessitat de significar aquell ésser altre, distint d'ell mateix, que és el personatge. D'aquesta manera s'obre un autèntic procés al teatre en el qual Pirandello hi aporta proves acusatòries decisives en la que ha estat considerada l'obra mestra del teatre modern: *Sis personatges en busca d'autor* (1921), que encapçala la trilogia que el dramaturg va denominar de "teatre en el teatre" i on reflectia tots els conflictes possibles entre els elements de l'espectacle. Un clàssic necessari, doncs, del qual només en recordem una fascinant versió russa d'Anatoli Vasíliev (Mercat de les Flors, 1989), però que havia arribat a Barcelona el 1923 i que Josep M. de Sagarra va titllar de "producte de laboratori cerebral, originalíssim i d'una gran audàcia" i de molt interès "per a professionals del teatre", mentre ens prevenia que els seus possibles "imitadors o els seguidors podrien ésser fatals". Sàvia premonició, perquè, passats vuitanta anys, massa cops hem vist pirandellejar sense pietat l'espectador.

L'autor sicilià, com havia fet Unamuno a *Niebla* (1914), presenta uns personatges autònoms, amb consciència de si mateixos, que irrompen en un escenari, al mig d'un assaig, amb la pretensió d'explicar el seu drama directament, sense la mediació dels actors, i a la recerca d'un dramaturg que posi en solfa la tragèdia que arrossequen. D'aquesta manera es posa en evidència l'artifici teatral, la impossibilitat dels actors per ser o aparentar amb credibilitat els personatges, la confusió entre realitat i ficció, la incapacitat dels protagonistes de donar una visió "universal" dels fets, perquè cadascú defensa la seva versió.

Joan Ollé ha mostrat el complex mecanisme pirandellià de la manera més diàfana possible, convertint en escenari tota la sala Fabià Puigserver, amb el públic a banda i banda, per tal de situar l'espectador al bell mig d'aquest assaig interromput i accidentadament reprès. Una posada en escena elegant i acurada, que fa una virtuosa exhibició de les enormes possibilitats espacials del teatre, però que tanmateix no ateny els nivells de complicitat de *Víctor o els nens al poder*, potser per la mateixa enormitat de l'espai, cosa que obliga els intèrprets a llargs recorreguts i exuberants diccions que esbraven l'adequada concentració del conflicte. Xavier Albertí amb l'aplom i la finor que el caracteritzen incorpora el director d'escena que s'ha d'enfrontar a la insolent realitat d'uns personatges que qüestionen els codis teatrals fins a fer-los esclatar. Marta Marco encarna el personatge més dinàmic i més ben caracteritzat de la història de dolor, remordiment i venjança que intenten exposar els éssers de ficció, que reacciona amb descarada hilaritat als afectats esforços que fan els actors per interpretar l'acció del seu personatge. Mercè Lleixà esdevé icona de la *Mater dolorosa* que cobreix de plors el melodrama que recorre la peça. El dispositiu d'acarament actors-personatges acaba per convertir-se en un mirall opac on només es reflecteix una insuportable ganyota i on s'endevina la relativitat de la certesa, així com el problema de la identitat i les borroses fronteres entre l'aparença i la realitat. I la comèdia que estaven preparant els actors esdevé la desarticulada tragèdia d'uns personatges abocats a la impossibilitat d'explicar-se. Una reflexió sobre el teatre com a llenguatge artístic que ho és també sobre la vida mateixa. I una nova oportunitat d'enfrontar-se a l'audaç pensament de Pirandello i al misteri del teatre.

Una escena d'aquests 'Sis personatges en busca d'autor'

XAVIER CARRION / Un escena d'aquests *Sis personatges en busca d'autor*.